

ויהי כ"א בזאת יתהלל כו' עושה חסד משפט כו' ועמ"ש בד"ה וידבר הנ"ל בענין קדשנו במצותיך ותן חלקנו בתורתך:

(ד) ותכלית המכוון לעשות הישר בעיני ה'. כי עין ה' אל ראינו שהיראה הואיל והיא עדיין מפתחות החיצוניות ע"כ נאמר עין ה' מביט להם בעיני אחת. אבל אל צדיקים מביט אליהם בשתי עיניו דהיינו שיהיה שוה מלמטה למעלה כמו מלמעלה למטה מחמת שהצדיק הוא המקשר העולמות. ועיין זח"ב בשלח (דף ס' ע"ב) ע"פ והישר בעיניו תעשה דא צדיק וזהו עיני ישר יחזו פנימו:

ה) ובספר פנים יפות פ"י לעשות הישר שיהיה כמו מדרגת אדה"ר קודם חטא עה"ד שעליו נאמר אשר עשה האלקים את האדם ישר (בקהלת ס"ו ז') וכמ"ש ברבות, שם וע' מזה בוח"א ויחי (דרכ"א) אמור (דק"ז סע"א). וברבות בראשית פכ"א. והוא ג"כ עולה בקנה א' עם משנת. והנה ברבות לך לך ר"פ מ"ם פ"י הנה עין ה' אל יראו זה אברהם שנאמר עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה. וא"כ לפ"ז א"א לומר שזהו למטה ממדרגת עיני ה' אל צדיקים. שהרי אין לך עושי רש"מ יותר מאברהם ובפרט ע"י העקדה שהיה נסיון העשירי. אך הענין דבלא"ה יש להבין מ"ש בגמרא שהיראה נק' מפתחות החיצוניות לגבי התורה שהרי שם גופא אמר שהתורה לגבי יראה נקרא תרעא לדרתא. ועמ"ש"ל אות ג' ליישב בדוחק. אך הענין י"ל עפ"מ"ש נמ"א בד"ה וידבר אלקים כו' אנכי הוי' כו' פ"י המאמר אם אין יראה אין חכמה אם אין חכמה אין יראה דהיינו שיש ב' בחינות יראה. הא' היא יראה תתאה שע"ז אמרו שצ"ל יראת חטאו קודמת לחכמתו. כי היא מפתחות החיצוניות וע"ז אמר אם אין יראה אין חכמה. והב' היא יראה עילאה שא"א להשיגה כ"א ע"י החכמה שהיא התורה. והתורה נקרא אצלה תרעא לדרתא כמ"ש בס"פ כ"ג כי יראה עילאה זו שרשה ממ"ס שלמעלה מהחכמה דאצילות דאורייתא מחכמה נפקת. ולכן על יראה זו נאמר עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה, ועיין מענין כי ירא אלקים אתה בגמ' ספ"ה דסוטה (ד"א ע"א) ובשלי"ה פרק בעשרה מאמרות גבי ועתה אבאר היראה שהיא לפני ולפנים בד"ה נחזור לענין. ובפ' וירא בד"ה הדרך השלישי. וע' מזה ברבות ר"פ מטות ובפ' בעלותך ובפ' וירא פמ"ט ובפ' חיי פנ"ט. והיא בחי' פנימיות יותר מהחכמה. (ועמ"ש בד"ה שובה ישראל בענין וראית את אחורי כו') וא"כ א"ש דלא סתרי אהדדי המדרשים דמ"ש בש"ש רבה שבחי' אל יראו היינו כשאין עושיין רצון של הקב"ה זהו כשהם רק בבחי' יראה תתאה שאזי הם למטה מבחי' צדיקים ואזי הפי' שמביט אליהם בעיני אחת היינו בחי' מל' כמ"ש בוח"ג פנחס (דרינה סע"ב) ולכן בחי' עיני ה' אל צדיקים שמביט אליהם בשתי עיניו שהם זוי"ג גבוה מבחי' זו כי זהו התחברות ב' ההשגחות דיתו"ע ויחור'ת יחד וע' מענין עיני ה' אל צדיקים בוח"א ויצא (קס"ד א'). בשלח (ד"ס סע"ב) פקודי (דרכ"ה סע"א) ובפ"י הרמ"ז שם ויקהל (דרכ"ה ע"א) ס"פ שלח (דקע"ה סע"ב). ומ"ש בוח"ג נשא (דק"ל ע"א) דאדרבא בחי' ומדרגת הנה עין ה' אל יראו הוא הגבה מאד נעלה. זהו ליראוי שבבחי' יראה עילאה כענין הנז' ברבות לך לך ר"פ מ' כנ"ל ואזי נמשך אליהם מבחי' סוכ"ע בחי' כי לא אדם הוא שהוא למעלה מבחי' כמראה אדם שבבחי' דמות כמראה אדם שייך ב' עינים דהיינו ב' מיני השגחות ימין ושמאל אלא שמתחברים יחד להיות שוה כו' אבל בבחי' סוכ"ע שאין בו התחלקות המדרגות כלל ולית שמאלא כו' עז"ג הנה עין ה' אל יראו לשון יחיד. ועמ"ש בד"ה וידעת היום בפ"י ממעל לעצים שהן עה"ח ועה"ד כו'.

ושמתי כדכד שמשותיך ושעריך לאבני אקדה וגו' (בישעיה ס"ג נ"ד) ובגמרא (פרק חמשי דב"ב) אמר רבי שמואל בר נחמני פליגי בה תרי מלאכי בריקעא גבריאל ומיכאל (ובילקוט בישעיה איתא מיכאל וגבריאל) חד אמר שהם אחד אמר ישפה. אמר הקדוש ברוך הוא להוי כדן וכדנין. ושמשותיך פ"י הארת השמש (וכדפירש"י (בישעיה שם) ובסנהדרין (דף ק' ע"א) חלונות שהשמש זורח בהם כו' ועיין ברבות בא פט"ו). והנה כתיב כי שמש ומגן הוי' אלקים (תלים ס"ו פ"ד) ששם הוי' נק' שמש וכתיב וזרחת לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה במלאכי (ס"ו ג' כ'). הרי גם בחי' צדקה נק' שמש. וזהו ענין שמשותיך ב' בחי' שמש. ולהבין זה יש להבין תחלה מה שמבואר בספרים שבאלול מאירין י"ג מדות הרחמים עד ראש השנה ואחר כך בעשרת ימי תשובה חוזרין ומתגלים הי"ג מדות (וכמ"ש בוח"ב ס"פ תרומה (דף קע"ז ע"א)). ולכן אומרים ויעבור הוי' כו' עד יוה"כ. וצריך להבין מהו ההפרש שבין אותה ההתגלות שבאלול לאח"כ בעש"ת. ויובן כל זה בהקדים ביאר ענין התשובה שאינה על עבירות דוקא שהרי ארז"ל שיהיה כל ימיו בתשובה, אלא הוא ענין השבת הנפש ששב ונושא את נפשו אליו ית' כי ירידה צורך עליה היא. ולהבין זה דלכאורה הרי בלא"ה נש"י עלו במחשבה דהיינו שאינן כמו המלאכים צבא מעלה ומטה שמקור התהוותן מבחי' דבור העליון כדכתיב וברוח פיו כל צבאם. אבל הנשמות נלקחו מאותיות מחשבתו ית' והן ס"ר אותיות שבתורה שהן כנגד ס"ר נשמות שבהם כלולים כל הנשמות שבאוצר להיותן ענפים וניצוצין המתפשטים מהם וכנודע וא"כ הרי מקורן ושרשן הוא גבוה מאד נעלה ומהו העליה עוד. (ועמ"ש בפ' שלח ע"פ אני ה' אלקיכם כו' וע"פ מי מנה עפר יעקב וע"פ את שבתותי תשמרו כו'). אך הנה מודעת זאת דכמו עד"מ בנפש יש כמה כחות שלמעלה מהמחשבה כי המחשבה אינה אלא לבוש להשכל שהוא מתלבש בה ומתחלק באותיות אבל בעצם השכל הוא מהות אחר ונעלה ממנה כגון דבור תוספת ורא"ש שהשכלה עצמה אינה מסוג האותיות כלל ונעלית מהם במדרגה כי היא סברא רוחניות ונקודה א' רק שנתפסת ומתלבשת בתיבות וצירופי אותיות אלו ומתחלקת בהן כו'. ולכן השכלה אחת שבדבור התוספת היא באותיות ותיבות אלו ובהרא"ש והר"ן השכלה זו עצמה היא באותיות ותיבות אחרים והיינו שהאותיות והתיבות לגבי השכל הן כמו לבוש לבד וכלבוש תחליפם. ויש ג"כ בחי' שלמעלה מהשכל כי השכליים גובעים ומתחדשים תמיד חדשים לבקרים ומוכרח שיש מציאות איזה כוחות הנפש המהוה אותן והוא הנק' משכיל שהוא לשון מפעיל והוא מ"ש משכיל לאסף משכיל לאיתן האורחי למנצח משכיל כו'. ולכן נקרא הנפש נפש המשכלת וכמ"ש במ"א. וכן ממש יובן למעלה עליית הנשמות אחר ירידתן ממקור חוצבן מחשבה עילאה להתלבש בגוף חומרי שהעלייה הוא למעלה מעלה מהמחשבה. וזהו ענין התשובה תשוב ה' עילאה לגבי יו"ד כו'. (כי מחשבה עילאה היא בחי' ה' עילאה דשם הוי' ותשוב ה' עילאה לגבי יו"ד היינו למעלה מבחי' מחשבה שהיו"ד עצמו הוא בחי' חכמה עילאה ופי' במ"ש הרמ"ז בפ' שלח (דקנ"ט ע"א) בענין יו"ד של שם שקשור ממש בעולם א"ס בסוד קוצו של יו"ד כו' עד יו"ד וקוצו א"ס ואצ"י ה' עולם הבריאה הכולל יצירה ועשיה כו' ויש פרסא מבדלת כו' ע"ש, וע' בראשית חכמה פ"ב משער התשובה במ"ש עוד ביארו בזה שהתשובה עולה עד הכתר כו').

ב) כי הנה אור א"ס ב"ה מרומם ומתנשא רכבות מדרגות עד אין קץ למעלה מהמחשבה ואפי' מבחי' ח"ע כו' וכנודע ובמחשבה א' הוא טובב וממלא לכל העולמות וכמאמר צופה ומביט עד סוף כל הדורות

שו"ת וכו"מ — בוח"ג: בנכות"ק: וכמ"ש בספרא דצניעותא בזהר תרומה". אבל על כתיב מעתיק מחק בנכות"ק.

הבהמית מן הרע הגמור ומתרוממת גם היא להיות כל מדותיה ולבושיה לה' לבדו. והוא בחי' ומדרגת בעיית שהפליגו רז"ל במעלתן ואמרו במקום שבעיית עומדין כו' כי כל המדות שבנהיב בעצם מציאותן הן תקיפין וחזקים יותר מהמדות הקדושות שבנפש האלקית וכמו בגשמיות שהבהמות וחיות המה בעלי כח וגבורה בטבעם יותר מבני אדם. והטעם משום ששרשן ממקום גבוה מאד נעלה בחי' יד החזקה והן המלכים אשר מלכו לפני מלך מלך לבני ישראל למעלה מעלה ממקור נפשות ישראל הקדושות כו' רק שירדו ונפלו למטה מטה. ואמנם כד אתכפיא ואתהפכא מחשוכא לנהורא הרי נכלל בחי' תוקף זה בקדושה וזו היא מעלת בעיית דבחילא יתיר וכמבואר במ"א. וזהו שביקש דוד להנצל מכפירים יחידתי כי יש בחי' יחידה שהוא תוקף והתגברות הרצון שלמעלה מהטעם גם בט"א ונק' כפירים כמ"ש הכפירים שואגים לטרף שהוא התגברות החיות גבור כארי כו' כנ"ל. ולזה אמר דוד מכפירים יחידתי שתהיה יחידתי מקושר בקשר אמיץ וחזק להשיית לבדו ולא תפול ח"ו בידי החיצונים הכפירים. וזהו תרומם גוי שיתהפכו המדות שבנפש הבהמית לדבקה בו ית' והיינו ע"י הצדקה דוקא כי במדה שאדם מודד מודדין לו וכמו שהוא מרחם על העני להחיות נפשו ממתי רעב כך מלמעלה מתגלגלים רחמים המרוכים ממקור הרחמים על נפשו לרוממה משפלותה וטומאתה וכמ"ש מחיה מתים כו' (ועי"ש סו"ה ציון במשפט תפדה בנין ושביה בצדקה):

ג וזוהו ענין התגלות י"ג מדות הרחמים באלול שקודם עשיית. כי הנה בעשיית מתגלים רחמים רבים אחר קדימת התשובה כי באתערותא דלתתא דוקא אזי הוא אתערותא דלעילא וכמבואר בזה ע"פ אם ישים אליו לבו כו' רוח אייתי רוח ואמשיך רוח. והנה כד אייתי רוח ממטה למעלה כאשר רצון לבו לה' בבחי' מאד בחילא יתיר אזי ימשיך ג"כ רוח דוגמתו מלמעלה למטה בחי' מאד העליון שכלי גבול והו' הו' י"ג מדות הרחמים שבפסוק מי אל כמוך נושא עון כו'. אך גם בכדי שתהיה אתעדלית זו שנשוב אל ה' בכל נפשנו ומאדנו צריך ג"כ התעוררות מלמעלה עד אשר ממרום יערה רוח ה' על ישראל עמו לעורר לבבם שיצטקו אל ה' מתוך תוכם נקודת לבבם. וזהו ענין התגלות י"ג מדות הרחמים שבאלול שע"י הרחמים האלה קמה נפשו מנפילתה וגם נצבה ועולה לה' ברוח נדיב' בבחי' מאד ממש בחילא יתיר כו'. ולכן מבואר בדברי רז"ל שצריך להרבות בצדקה מר"ח אלול. והיינו מטעם הנ"ל כי הצדקה תרומם ותגביה כו'. ולכן תיקנו לנו אנשי כנסת הגדולה קודם ק"ש בקשות התעוררות רחמים עלינו בשתים שלפניה והוא מה שאומרים אבינו אב הרחמן רחם עלינו ותן בלבנו בינה להבין כו' וכן ברחמיך הרבים רחם עלינו ברחמיך הרבים דייקא וכמ"ש מזה בד"ה והנה מנורת זהב, כי אנחנו שכבר ירדנו בעולם השפל הרחק מאד מאור פני מלך חיים אין אנו משיגים ומכירים הרחמנות שעלינו, אבל הוא ית' הוא היודע כו' וכולא קמיה כלא חשיבא ממש יודע גודל הרחמנות שעל הנשמות אשר ירדו מאיגרא רמה בסתר המדרגה בעוה"ז השפל ובגוף החומרי ונתרחקו מאד מאלקותו ית' וע"י רחמים רבים יתן בלבנו בינה להבין כו' היינו להבין כל דבר מתוך דבר. פ"י שמתוך דבר שהוא הארת אור א"ס הממלא כל עלמין אשר לגדולתו אין חקר ממש להחיות עולמות רבים עד אין קץ ותכלית ואעפ"כ הוא כאין ואפס ממש לגבי עצמותו ית' וכמשל ביטול דיבור א' כו'. מזה יבין איך שעצמותו ית' הוא המרום ונשגב לבדו (וע' בד"ה השמים כסא) ואי לזאת תכסוף אליו נפש כל חי בבחי' מאדך בלי גבול ממש למסור נפשו ממש באחד האמיתי ובע"כ אתה חי כו' ואנו אין לנו לבקש כ"א קרבת אלקים ית' אלינו. וזהו ענין שמ"ע שלאחר ק"ש שהוא ביאור ופי' המס"י שבק"ש שהמבוקש הוא להיות

היה הוה ויהיה וג"ע ועוה"ב ותחיה"מ בכלל בסקירה אחת ממש והוא מ"ש בתחלת העי"ה כשעלה ברצונו כו' שברצונו ומחשבה זו נאצלו כל העולמות הן אותם הנזכרים ומבוארים בספרי האמת והן אותם שאינן גלויים וידועים מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין כולן במחשבה א' נהורו. ולמשל כמו בנפש האדם כשחושב מחשבה א' זהו כלא ממש לגבי כללות המחשבה שיכול לחשוב מחשבות עד אין קץ ותכלית וכ"ש לגבי מהות ועצמות הנפש כו' (וע' מזה בד"ה אלה מסעי). כך הוא הארת החיות הנמשכת ממנו ית' לכללות העולמות כולן דכלא ממש חשיבא קמיה ית' ואין ערוך אליו. וע"כ לית מחשבה תפיסא ביה ולכן נק' ההמשכה בשם אור א"ס שהאור אינו פועל שינוי בעצם המאור כנודע ולהיות כן ה"ז תכלית כל האדם להיות נכספה וגם כלתה נפשו ליכלל בעצמותו ית' דוקא הבלתי בע"ג ולדבקה בו ולא ירצה אפילו לקבל פרס בג"ע כי הוא זיו והארה בלבד וע"י צמצומים רבים וכמארז"ל ביו"ד נברא העוה"ב כו'. והיינו מ"ש לאשתאבא בגופא דמלכא בגופא דמלכא דוקא. (ועי"ש בד"ה אחרי ה' אלקים ולקמן בד"ה כי תצא וכד"ה שובה ישראל וכד"ה האיניו השמים). וזהו ענין התשובה שהוא השבת הנפש דהיינו לשוב למעלה ממקור מחצב נפשו דהיינו למעלה מן המחשבה כנ"ל והוא העליה שאחר הירידה. ועמ"ש ע"פ ואלה מסעיהם למוצאיהם. ושעת הכושר לזה הוא בק"ש באמרו אחד ואהבת כו' וכמבואר בספרים שצריך למסור נפשו באחד ואין הכוונה על ציור ק"ה בפ"מ בלבד אלא גם ברוחניות והוא ביטול הנפש להתכלל באור ה' אחד והוא בחי' ומדרגת יחידה ועל זה אמר דוד המלך ע"ה (תהלים ל"ה) מכפירים יחידתי אודך בקהל רב, כי יש נרנח"י חיה הוא בחי' חכמה כמ"ש והחכמה תחיה, ונשמה הוא בחי' בינה שהוא בחי' השגה כו', אבל יחידה הוא בחי' הרצון פשוט שלמעלה מן החכמה ויחידה הוא לשון נקבה שמקבלת מיחיד כי היא רק תשוקתה ליחידו שלעולם בלבד ליכלל בעצמותו ית' דוקא וכמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ כו' שמים וארץ ג"ע עליון ותחתון בכלם לא חפצתי רק אותך ית' בלבד ועמ"ש ע"פ אחת היא יונתי, ובחי' זו ישנה אפי' בפחותי הערך כי כל אחד ואחד מישראל יש בו בטבעו בחי' מס"נ ורצונו זה שלמעלה מהשכל, וכמבואר בספרים שגם מי שאין לו אלא נפש או נפש דנפש מ"מ גם בחי' יחידה כלולה בה (ועי"ן בשע"ק להרחיח חלק שלישי שער ב). והנה זה לעומת זה עשה האלהים שגם בט"א יש בחי' יחידה זו שהיא בחי' רצון שלמעלה מהשכל והטעם, וע"כ יכול להיות רצון חזק לאדם גם במילי דעלמא כענין רצון זה שבקדושה שלמעלה מהטעם אם ימשיך עליו עול דרך ארץ כו'. (ע"ד הנזכר בפ' בשלח בד"ה לסוסתי ברכבי פרעה וכשנעשה התקשרות לזה העולם כ"כ בחזק עד שהוא בלי שכל כלל כו') ומקור בחינה זו נק' כפירים כי כחם רב ועצום ויש בהם תגבורת החיות כו'. ועל זה ביקש דוד המלך ע"ה מכפירים יחידתי להיות בחי' היחידה רק בקדושה בלבד ליחידו של עולם והוא בחי' ומדרגת אהבת ככל מאדך כי בכל נפשך כולל ד' בחי' נרנח"ו ובחי' בכל מאדך הוא בחי' יחידה כי מאד הוא בלי גבול כו', והיינו דאמרז"ל בכל מאדך בכל ממנוך, ולכאורה הוא פלא מה ענין הממון לבחי' מאד שהוא בחי' ומדרגה היותר גבוה שבנפש בחי' יחידה. אך הענין כמ"ש צדקה תרומם גוי וחסד לאמים חטאת (במשלי ט"ו י"ד ל"ד) פ"י חטאתם של ישראל הוא הגורם חסד לאומים. כי אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא כו'. ועי"ן נמשך חסד שהוא בחי' השפעה ח"ס דלית לסי"א כי ע"י כל חטא וחסא נעשה פגם בנפש ובמקור שורשה לפי שמתלבשת בנפש הבהמית והיא שמורידה וממשיכה בעמקי הקליפות והיכלות החיצונים כו'. ואמנם הצדקה תרומם גוי זה ישראל כמ"ש ומי כעמך כו' והיינו נפש הבהמית שעל ידי הצדקה שאדם עושה נפרדת ונבדלת נפש

עיי' אתעדלע' להיות דרך הוי' פי' דרך ומבוא להיות שם הוי"ה ועיי' נאמר חנון ורחום הוי' שהקדים בחינת חנון ורחום להיות הוי' שהן הן י"ג מכילין דרחמי מקור האצילות כו' עיי' והיינו י"ג המתגלים ביוהכ"פ שהוא בחי' לפני הוי' תטהרו למעלה משם הוי"ה ועמ"ש סדיה וכל בניך בענין בצדקה תכונני. וכמ"ש במ"א בענין זורע צדקות מצמיח ישועות התגלות שעה נהורין. ועמ"ש בדיה והיה מדי חדש בענין שמש בשבת צדקה לעניי. ולפי' שמש הוי' היינו מ"ש הוי' אל רחום וחנון. ועמ"ש בזה סדיה ואתחנו אל ה'. וזהו ענין ושמתי כדכד שמשותיך דהיינו ב' בחי' שמש הא' מלמעלה למטה המאיר בחדש אלול. והב' מלמטה למעלה שהוא בחי' העליות שבר"ה ויוהכ"פ והוא ענין שמש הוי' ושמש צדקה וכו', (וזה בירושלמי דאמר רב כד תחמי שמשא בריש דיקלא הב לי גולתא דניצלי נעילת שערים. כי בנעילה הוא עליית ז"א הנק' שמשא בדיקנא דא"א, וזהו בריש דיקלא עיי' צדיק כתמר יפרח כארו בלבנון כו' (כזה ויקרא דט"ו ע"א) צדיק הוא בעל צדקה בחינת שמש צדקה. וכתב אעלה בתמר וע' בזהר ח"ג (דפי"א א) והוא מעין בחי' ואור החמה יהיה שבעתים כאור כו'. ועלייה זו הוא מלמטה למעלה עליית הכלים לגבי אורות עליונים שזהו ענין שבת ויוהכ"פ כמ"ש באגה"ק בסופו, והנה ב' בחי' שמש אע"פ שעכשיו יש ג"כ הארות אלו כנ"ל מ"מ הן רק בפנימית העולמות אבל לעתיד עין בעין יראו. וגם שלתידי יהיו ב' בחי' שמש הנ"ל במדרגות גבוהות אין קץ):

ד וזהו ענין חד אמר שהם אחד אמר ישפה ושניהם דברי אלקים חיים. דהנה כתיב ופתחת עליהם שמות בני ישראל וכתב ונשא אהרן את שמות בני ישראל כו' לזכרון לפני ה' שהשנים עשר אבני החשן היה כתוב עליהן שמות השבטים כסדר תולדותם אודם לראובן כו', ואהרן שושבינא דמטרוניתא היה מעלה אותם לפני ה' למעלה מעלה מבחי' שם הוי' וכמ"ש במ"א. והנה מה שנחקקו שמות השבטים על אבנים טובות דייקא, הוא עד"מ כמו בגשמיות כי טעם סגולת מלכים וכלי יקר באבנים טובות דוקא ומה שדמיהן מרובים עד שלא יעריכום כסף וזהב הוא רק מפני שהוא דבר פלא שהאבן הדומם יהיה יך ובהיר להאיר כאש. וכך הנה התהפכות נפש הבהמית שבישראל מחשוכא לנהורא ועליותן למעלה ליכלל באור ה' לאשתאבא בגופא דמלכא כו'. ועיי' היה ענין החשן שהיה אהרן מעלה אותו לפני ה' הנה זהו דבר הפלא ופלא ונמשל כאבן טוב נדמו, וגם שהאבנים טובות גדילים ונמשכים מן הכוכבים וכתב בישראל והנכם היום ככוכבי השמים בפ' דברים וע"ש במדרש רבה. והנה לפי סדר תולדות השבטים וסדר אבני החשן יוסף ובנימין שנולדו באחרונה חקוקים על ב' אבנים האחרונים שבטור הרביעי שהם וישפה. וכמ"ש בהרמב"ם פ"ט מהל' כלי המקדש וברבות ס"פ תצוה ופ' במדבר פרשה ב'. והנה יוסף הצדיק הוא בחי' המשכה והשפעה מלמעלה למטה כי יוסף הוא מלשון תוספת אור הבא מלמעלה וכמ"ש ויוסף הוא המשביר כו' ויכלכל יוסף את אביו כו'. ועמ"ש ע"פ ויגש אליו יהודה. והיינו שכל המשכות וגילוי אלקות בנבראים הוא עיי' נשמת יוסף, ובנימין הצדיק הוא העלאה ממטה למעלה והיינו שהתעלות כל הנבראים ליכלל תחת כנפי השכינה הוא עיי' נשמת בנימין בן ימין בנו של אברהם איש חסד ימין מקרבת וכמ"ש והוכן בחסד כסאו. וע"כ שניהם קרויין צדיקים כי צדיק הוא בחי' התקשרות משפיע ומקבל, אלא שיוסף הוא צדיק עליון שמקשר המשפיע למקבל וממשיך השפע מלמעלה למטה. ובנימין הוא צדיק תחתון שמקשר המקבל להמשפיע ומעלה ממטה למעלה ועליהם נאמר צדיקים לעולם יירשו ארץ תרין צדיקים כו' (ועמ"ש מענין יוסף ובנימין בביאור ע"פ כי תשמע בקול בענין

בא"י אלקינו כו' ברוך הוא לשון בריכה והמשכה שיתגלה אלקותו ית' למטה מטה עד שיהיה בבחי' אתה לנוכח. ובחי' אלקינו שלנו ממש. ואמנם המלך אין רואים אותו כשהוא ערום ולזאת צריך לעשות בחינת לבושים וכלים מכלים שונים שיתגלה בהן אלקותו ית' והיינו מ"ש ודברת בם בדברי תורה כי התורה היא בחי' לבוש שבה מתלבש אור א"ס ב"ה וכמ"ש עוטה אור כשלמה. והצדקה היא נקראת ג"כ בשם בחי' לבוש כמאמר לבושו צדקה. והענין הוא עד"מ מלך בשר ודם שיש לו לבושים פנימים שלבוש בהם כשיושב בהיכלו פנימה ויש לו לבושים חיצונים שלבוש אותן כשיוצא לחוץ, כך למעלה התורה היא בחי' לבוש הפנימי שאור א"ס שורה בה כמו שהוא מתגלה למעלה באצילות. והצדקה היא לבוש החיצון דהיינו כשנמשך למטה מטה בעולמות הנפרדים בב"ע וסביב רשעים יתהלכון הם היכלות ומדורות החיצונים המבקשים טרף ויניקה כו' ואז לבוש צדקה וכמ"ש וילבש צדקה כשריון ושריון קשקשים הוא לבוש וכמ"ש במ"א. וזהו ענין ב' בחי' שמש הוי' ושמש צדקה שהם מאירים עיי' כדכד היינו מחיזה דקה הלבוש תורה כ"ד ספרין דאורייתא והלבוש דצדקה כי העוונות נקראים חשך וענון, וכמ"ש מחיתי כעב פשעיך וכענון חטאתיך להיותן מסתירים על אור ה' ועל ידי הצדקה תאיר ותורה הארה בנפשו להיות מתבטל ומתכלל באור א"ס ממטה למעלה וזהו זורחה לכם ירא' שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה. והוא ע"ד מארז"ל בפ"ב דיומא גדולה תשובה שמביאה רפואה לעולם כי העוונות נקראים מכות ופצעים כמאמר הנביא מכף רגל ועד ראש אין בו מתום כו'. והיינו לפי שעיי' כל חטא וחטא נעשה פגם בנפש ומשפעת כח וחיות לקליפות, ועל ידי התשובה הוא מביא רפואה שתצא הנפש מטומאתה וחלאתה ותעלה לקדושה ליכלל באור ה' אחד כנ"ל. וזהו ומרפא בכנפיה כי הכנפים הם המעופפים ומעלים את העוף. וכך הוא האוי"ר הם בחי' גדפין. ובהם ועל ידם הוא ההעלאה ובאתערותא דלתתא אתערותא דלעילא נמשכים מלמעלה י"ג מדות הרחמים שהם בחי' מאד העליון שבלי גבול. וזהו בחי' שמש הב' הנקרא שמש הוי' כו', (וזהו ענין ההפרש בין התגלות י"ג מדות שבחדש אלול. וכמ"ש לקמן ע"פ אני לדודי. שהוא עד"מ המלך כשהוא בחוץ בשדה קודם בואו להיכלו. ושם יוצאים לקבל פניו. ואז הוא לבוש עד"מ לבוש החיצון. וזהו בחי' וילבש צדקה כו' וכובע ישועה בראשו. וזהו בחי' שמש צדקה וכדכתיב עטרת תפארת שיהיה בדרך צדקה תמצא. ואמנם התגלות י"ג מדות בעשיית ובפרט ביוהכ"פ זהו עד"מ הזוכה לקבל פני המלך בהיכל מלכותו ושם הוא לבוש לבושים הפנימים וזהו בחי' שמש הוי', והוא ג"כ בחי' תורה שנק' שמש כמ"ש לשמש שם אהל בהם והוא כחתן כו', והתורה נק' חתן וכמ"ש במ"א בשיר השירים ע"פ לסוסתי ועיי' בזהר ר"פ בהעלותך, והיינו בחי' שמש הוי' כדכתיב תורת הוי' תמימה ועמ"ש ע"פ ואתחנו כו' אתה החלות כו'. וכמ"ש בזהר תרומה (דקע"א א) שהתגלות זו דאתה החלות הוא בעשיית וגם לוחות אחרונות ניתנו ביוהכ"פ):

(ועיי' ו) באופן אחר דמש צדקה הוא בחי' עליונה יותר כי שמש הוי' היינו בחי' שמש במגן חמה בנרתקה אבל שמש צדקה ארז"ל בפ"ק דעכו"מ היינו מה שלעתידי הקב"ה מוציא חמה מנרתקה. ועמ"ש בזה בד"ה תקעו בחודש. גם ברבות בא פט"ו משמע דמש צדקה היינו מ"ש ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים, וע' בפ' משפטים פלא', ובזח"א מקץ (דפי"א ע"ב) דשמש צדקה היינו אור שגנוז הקב"ה. וכ"כ ר"פ אמור (דפי"א א) ועיי' בפ' פקודי (דף רכ"ז ע"ב). וא"כ הוא למעלה מבחי' שמש הוי'. והיינו כמ"ש במ"א בדיה אשירה להוי' בענין ושמרו דרך הוי"ה לעשות צדקה. שעיי' אתעדלתי בצדקה

האהבה, ולכן נמשלת לאבני אקדח שהארטן חזקה מהארטן האש שהרי מים מכבים אש אבל הארת אבן טוב מים רבים לא יוכלו לכבותה כו'. והנה אקדח הוא מלשון עתיד כי בחי' זו תהיה לעיל דוקא אבל כעת בגלות הוא לב האבן כפשוטו. וזהו העבודה לייגע א"ע לפתוח לבו על ידי התעוררות רחמים על ניצוץ אלקות שבנפשו כו', ועמ"ש בפ' חקת ע"פ באר חפרוה שרים כו'. וכל גבולך לאבני חפץ הם ל"ב נתיבות החכמה, כי הנה הטעם שהמשכות הנמשכים מבניה נקראו שערים ושחכמה נקראו נתיבות הוא להיות כי השערים משמשים כניסה ויציאה לרבים ואינם הולכים למרחוק, וכך מבחי' בינה נמשכה השפעה במדות בגילוי רב ובינה עד הוד כלבד אתפשטת, אבל הנתיב מצער הוא והולך למרחוק לשדות ומדבריות. וכך ההמשכה מחכמה נמשכת בבחי' העלם והסתור וגם למרחוק והוא התורה שהיא גדולת חכמתו ית' ונתלבשה בדברים גשמיים פאה וביכורים תרומות ומעשרות וקרבות כו'. וזהו ג"כ פי' גבולך כי כל התורה היא ג"כ בשיעורים וגבולים כך כשר וכך פסול כמו סוכה שהיא גבוה למעלה מעשרים אמה פסולה. וכן ביטול בס' וערלה במאתים וכיוצא. והנה לעתיד כתיב וכל גבולך יהיה לאבני חפץ שעי' הנתיבות דחכמה הנמשכים במדות גם לב האבן תהיה חפיצה ושוקקה לדבקה בו ית' והיא האהבה פנימיות שלמעלה במדרגה מאהבה ברשפי אש הנק' אבני אקדח הנולדים משערים דבינה שהוא אהבה חיצונית בהגלות נגלות לעין כל. אבל החפיצה היא אהבה פנימית ואם היא מסותרת ואינה נגלית לעין הראוה (ועמ"ש בדיה וידעת היום בענין וכל הלבבות יראוך וכל קרב וכלית יזמרו), אבל היא מתוך תוך קרבו ועמוקה כ"כ עמוק עמוק עד אשר יכולה נפשו להסתלק מחמתה לגמרי כאשר לא תשיג די מבוקשה. וכעין המעשה באדם א' שהעלה בלבו טינא כו' כי זהו פי' חפץ הוא החשק מופלג בפנימיות עד אשר נדבקה נפשו ממש באותו דבר שחושק כמו שנאמר גבי שכם כי חפץ בבת יעקב כו'. ובחי' אהבה בחפיצה וחשיקה זו נמשכת מבחי' נתיבות החכמה דוקא שהוא בחי' העלם ונולדה ממנו האהבה בתעלומות לבו אבל מבחי' בינה שהוא ההשגה בגילוי נולדה האהבה ברשפי אש מתגבורת יסוד האש האלקי שבנפש ונק' אבני אקדח כנ"ל. (עמש"ל מענין זה על פרשה ראה אנכי נותן כו'). והנה סיפיה דקרא וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך. וארז"ל אין רבים פחות משלשה. והענין כי יש ג' בחי' בשלום שהוא התקשרות המשפיע עם המקבל והם ג"פ שלום עליכם שאומרים בשעת קידוש לבנה. הא' הוא בחי' יוסף צדיק עליון שהוא המשים שלום ע"י שמקשר המשפיע אל המקבל למעלה למטה. והב' הוא בחי' בנימין הצדיק תחתון שגם הוא משים שלום ע"י שמקשר המקבל להמשפיע ומעלהו ממטה למעלה וקישור וחיבור של שניהם הוא בחינה שלישית בשלום. והוא מארז"ל שלום בפמליא של מעלה ושלום בפמליא של מטה וקישור וחיבור פמליא של מעלה בשל מטה הוא ע"י בחי' שלישית (ויש לומר שהוא ע"ד הנזכר בענין לעשות הישר כו' סדיה כי תשמע). וזהו שכתוב ויפול על צוארי בנימין אחיו ויבך ובנימין בכה על צואריו ואח"כ כתיב ויבך עליהם כו'. וענין הבכיה הוא כי א"א להיות קישור וחיבור מדרגה התחתונה בעליונה הימנה בין ע"י עליית התחתון ובין ע"י ירידת העליון אם לא ע"י התעוררות רח"מ והיינו ע"י הבכיה כנ"ל וכמ"ש לעיל בבכיה יבואו כו'. (ועמ"ש מזה בפ' וישלח סדיה ויקח מן הבא בידו מנחה וע"פ וקבל היהודים). והנה תחלה כתיב וכל בניך למודי ה' כי אימתי יהיה רב שלום כשהם למודי הוי' כמ"ש ודברי אשר שמתו בפיד כו' אני המשנה המדברת כו' כמ"ש במ"א ודל':

ענין ה' אל צדיקים ועמ"ש בפ' תרומה בביאר ע"פ מי יתגן כאח"ל. והיינו דקמפלגי תרין מלאכים ברקיעא חד אמר שהם כו' פי' שהמחלוקת הוא באופן וסדר הגילוי אלקות שיהי' לעיל כב"א דכתיב עין בעין יראו. כי הנה יש ב' מיני התגלות אם שיתעלו העולמות או שיהי' המשכות אלקות בגילוי רב בהן מלמעלה למטה. ועד"מ שני בני אדם אחד עומד בהר גבוה והב' בבקעה מקום מדרון ושפל שיש ב' אופנים בקירובם או שיעלה התחתון או שירד העליון. והנה מיכאל שמדתו בחי' חסד בחר שוהם שהוא מדרגתו של יוסף הצדיק דהיינו שיהי' גילוי אלקות מלמעלה למטה, והגם שלא ישתנו העולמות ממדרגתם כ"כ לפי ערך הגילוי האור אעפ"כ יהיה בהם הגילוי הגדול והעצום, והיינו דכתיב לעתיד לבוא ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר כו' וגבריאל שמדתו בחי' גבורה בחר ישפה בחינת בנימין הצדיק דהיינו שיתעלו העולמות ויזדככו זיכוך ועילוי רב עד שיהיו בחי' כלי הראוי לקבל הגילוי העצום והוא וכמשל הנכנס לבית המלך להיכל מלכותו פנימה. והוא כעין שהיה משה בהר שנאמר ומשה עלה כו' שאז לחם לא אכל כו' ואפי' מן שנק' לחם אבירים שמלאכי השרת ניוזנין בו לא אכל כו' משא"כ כשהיה למטה אכל. והגם שמעלתו ואכילתו גבוה מאד שהרי גם כשהיה למטה ואכל ה' הגוף טהור ומזוכך כל כך עד שתמיד היה מוכן לנבואה עצומה וגילוי אור ה' מבחי' אצילות בלי שום הכנה כו'. ועכ"ז כשעלה בהר לא אכל כו'. ועד"ז ענין אליהו שעלה בסערה השמימה. וכך הוא ענין עליות העולמות שיתעלו ויזדככו הכלים והגוף וכמ"ש בעי"ז דעשיי' נכלל ביצי' ויצירה בכריאה כו'. ועד"ז יש עליות אין קץ כו'. וזהו בחי' ישפה יש פה ואמר הקב"ה להוי' כדון וכדון שיתקיימו ב' הבחינות ושהיו שני המדרגות מלמעלה למטה ומלמטה למעלה וכמ"ש במ"א ע"פ והתהלכתי בתוכם כו' ב' בחי' הילוך כו'. וזהו ענין כ"ד כ"ד ב"פ כד אותיות דבשכמל"ז דק"ש של שחרית וערבית כי שחרית הוא בחי' המשכה מלמעלה למטה במדת מלכותו ית' כי הוא מבחינת חסד כמארז"ל אברהם תיקן תפלת שחרית שנאמר וישכם אברהם בבקר כו' וערבית הוא בחי' עליות המל' ממטה למעלה ושניהם כאחד טובים כו'. (ועיין מ"ש סדיה וידעת היום להיות שהיום הוא עם הלילה כו' ברישא חשוכא והדר נהורא כו' ע"ש ובד"ה רני ושמחי בענין רננא ברמשא ושמחה בצפרא וע' זח"א (חי שר קל"ג א') בענין תפלת ערבית, ועמ"ש סדיה והיה מספר בני ישראל בענין כי גדול יום):

ה **ושעריך** לאבני אקדח אלו נו"ן שערי בינה כו'. פי' כמו השער שמשמש כניסה ויציאה, כך יש נו"ן שערי בינה שבהם נכנסת ההמשכה הנמשכת ונשפעת בהן מהחכמה דהיינו מבחי' האיך שלמעלה מהשגה בהשגה כו' וגם מהם יוצאת ההשפעה המושפעת מן הבינה שהוא בחי' השגה והתבוננות בהמדות שיהיו המדות מתפעלים מהשגת השכל וכמ"ש בזהר ע"פ נודע בשערים בעלה כל חד לפום שיעורא דיליה לפום מאי דמשער בלבי' כו'. ועמ"ש מענין נשיב בדיה עיני כל ובד"ה וספרתם לכם. והנה כעת בגלות מחמת כי הלב מטומטמת אין המוח שליט עליה כ"כ שתתפעל מחמת השגת השכל כי עבירה מטומטמת לבו של אדם כו' ונקרא לב האבן, ולעתיד כשיתגלה אלקותו ית' ויטהר לבבנו אזי נאמר ושעריך לאבני אקדח, אקדח הוא מלשון כי אש קדחה בפ' האזינו כקדוח אש המסים כו' בישעיה רס"ד, והיינו על ידי השערים דבינה הנמשכות במדות גם לב האבן תתלהב ותתלהט כי אפי' אם אבן הוא נימוח ע"י התבוננות לפי שאז לא יהיה שום מונע ומסתיר כלל. וזהו בחי' אהבה בתגבורת עצומה עד אשר מים רבים לא יוכלו לכבות את

שו"ה בהגלות — ואם שריא: בדפוס ראשון ובכתי' 1101 דף שצח, ב ליתא תי' ואם.
שו"ה כ"כ — עמוק עמוק: בדפוס ראשון ובכתי' 1101 שם: עמוק (רק פעם א').
שו"ה ויבך — כי א"א: בדפוס ראשון ובכתי' 1101 שם ליתא תי' אלו.

קיצור

(א) ענין שמשותף שמש הו' ושמש צדקה. יג"מ שמאירים בר"ח אלול והרי עיקר התגלותם ביום הכפורים וכעש"ת. ועיין בזו"ב משפטים (קט"ז סעי'ב) פקודי (רכ"ז סעי'ב) אמור (ד"ט ע"ב) ענין התשובה כי נש"י עלו במחשבה והחכמה היא למעלה מהמחשבה ויש בחי' למעלה מהחכמה:

(ב) והתשובה הוא אליך ה' נפשי אשא. אליך ממש, וזהו למס"נ באחד. והוא בחינת יחידה שהיא תתכלל באחד. עמ"ש ע"פ אחת היא יונת. אך צ"ל ומכפירים יחידתי. כי אריה כתר דקליפה עמ"ש סד"ה וידבר דעשה"ד. והיינו ע"י וצדקה תרומם. וזהו בכל מאדך בכל ממונך:

(ג) וזהו ענין התגלות יג"מ שבאלול וע"ד שתיקנו התעוררות רחמים בשתים שלפניה דק"ש. שיוכל לבא לק"ש ושמ"ע. וזהו ענין שמש צדקה המרפא. ואח"כ באתעדל"ת אתעדל"ע זהו ענין שמש הו'. או י"ל שמש צדקה זהו ענין הקב"ה מוציא חמה מנרתקה. ועמ"ש בביאור ע"פ אחרי הו' גבי בין עובד אלקים לאשר לא עבדו (ועיין מענין שמש צדקה ברבות משפטים פ"א קמ"ט א' ויצא פס"ח וישלח פס"ח רות מז' ג' בפסוק ויען בועז קהלת ס"פ ורח השמש וס"פ לך אכול בשמחה, בגמ' פ"ק דתענית ח' ב' פ"ק דנדרים ח' ב' פ"ק דע"ז ד"ד ע"א. וזחא וירא צ"ח א' חיי קליא א' ח"ב בשלח נ"ט סעי"א ויקהל וירא ב' ח"ג אמור פ"ח א' נשא קליב ב'):

(ד) וזהו ענין שהם וישפה שהם יוסף ובנימין. כי יוסף הוא המשכה מלמעלה למטה, ובנימין הוא עליות מלמטה למעלה והיינו כענין ב' בחי' שמש הנ"ל. וזהו ענין מיכאל וגבריאל. להיות כד"ן וכד"ן, וזהו כדכד ב"פ כד אותיות דבשכמל"ו שחרית וערבית. (ועיין מענין בנימין במא"א את ב' סעיף ס"ב ומענין כדכד שם את כ"ף ס"ל ובאות דל"ת ס"ל"ג):

(ה) ואזי מבחי' ושעריך נש"ב יומשכו אבני אקדה לשון כקדוח אש הוא אהבה ברשפי אש. וכל גבולך שהם ל"ב נתיבות חכמה יהיה לאבני חפץ ע"ד ארץ חפץ, ורב שלום אין רבים פחות משלשה. כי כד"ן וכד"ן זהו ב' בחי' מה שכל א' בפ"ע היא שלום והתחברות עליון ותחתון. אך קשר וחיבור ב' הבחי' יחד ע"ד עושה שלום בין מיכאל וגבריאל זהו בחי' ג'. ועמ"ש בפ"י שלום שלום לרחוק ולקרוב בד"ה וידעת היום:



ושמתי כדכד שמשותף. פליגי בה תרין מלאכי ברקיע מיכאל וגבריאל ח"א שהם וח"א ישפה ואמר הקב"ה להוי כד"ן וכד"ן. הענין הוא כי הנה נודע דבאתעדל"ת אתעדל"ע. וצריך להבין מאין בא הכח הזה לאתעדל"ת להיות בה ועל ידה אתעדל"ע וגם להבין מארז"ל שתי שנים ומחצה נחלקו ב"ש ובי"ה אי נוח לאדם שנברא או נוח שלא נברא משנברא עד שנמנו וגמרו נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא כו' דהא כתיב וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד, ופסוק זה נאמר אחרי מאמר נעשה אדם שכבר נברא האדם וטוב וישר לפני האלקים את אשר עשה. ואין נמנו וגמרו לומר נוח לו לאדם שלא נברא כו'. ולהבין כל זה צריך להקדים ביאור ענין ירידת הנשמה לעוה"ז דנודע שהיא צורך עלייה ומה ענין עלייה זו מאחר שמקור חוצבם ויסודתם של הנשמות הוא מבחי' מחשבה עילאה כי ישראל עלו במחשבה ומשם ירדו להתלבש בגוף ונפש הבהמית איזה עילוי יתעלו עוד הנשמות ביותר אחרי ירידתם לגוף בעוה"ז הגשמי. אך הנה נודע שהנשמות הן מבחינת פנימיות הכלים

דאצילות. והמלאכים הם מבחי' חיצונית הכלים (ועמ"ש מענין מלאכים ונשמות בדה מזמור שיר הנוגת הבית). ולהבין ענין הכלים מה ענינם הנה מבשרי אחזה. כי האדם יש בו גוף ונשמה והנשמה היא המחיה את הגוף והגוף הוא כלי ומשכן לנשמה המתלבשת בתוך הגוף שהשכל מתלבש במוח וכן הראיה בעין וכן השמיעה באוזן כו'. ועד"ז בכל האברים שהאברים הם בבחי' כלים ומשכן להשראת אור הנשמה השורה ומתלבש בתוכם להיות בהם ועל ידם גילוי הארת הנשמה וכחותיה המתפשטים בהם בכל אבר לפי מזגו ותכונתו. והנה הגוף הוא גשמי ואין ערוך לגבי הנשמה שהיא רוחנית ואין יחוס ביניהם כלל ואעפ"כ הנשמה מתלבשת בו להחיותו ופועלת הארת כחותיה על ידי הגוף הזה הגשמי דוקא שהשכל שהוא רוחני הוא שורה ומתלבש במוח שבראש האדם שהמוח הוא גשמי ואעפ"כ נעשה כלי ומשכן להשראת השכל שהוא אור הנשמה וכן המתפשט ממנה. וכמ"כ יובן למעלה ג"כ שכל הספירות הן כגופא לגבי נשמתא הוא אור א"ס ב"ה השוכן ומתלבש בהם דהיינו שבחי' ח"ע היא כמו בחי' מוח גשמי שבראש האדם לגבי השכל השורה ומתלבש בו כך עד"מ הוא בחי' ח"ע (לגבי חכמה סתימאה וכן חסד דאצילות לגבי חסד שלמעלה מאצילות נקרא כגופא לגבי נשמתא כו' וכש"כ) לגבי אור א"ס ב"ה שהוא פשוט בתכלית הפשיטות דלא מכל אליו מדות כלל ולא שייך בו בחינת חכמה כלל ובחינת חכמה היא בחינת עשייה גשמית כולם בחכמה עשית שהוא יתברך רם ונשא כו' אלא שאף על פי כן אור א"ס ב"ה שורה ומתלבש בבחינת חכמה שהוא בחינת ביטול כח מ"ה כו' והחכמה היא רק בחינת כלי ומשכן להשראת אור א"ס ב"ה שבה ועל ידה מתגלה אור א"ס בנאצלים וגם בבי"ע כו'. ובוה יובן מה שנודע שהבריאה היא יש מאין, ולכאורה אינו מובן דהא ממך הכל כתיב וכמ"ש הרמב"ם מאמיתות המצאו נמצא כל הברואים כו' ולמה נק' הבריאה בשם יש מאין. אך עם הנ"ל יובן כי הנה עצמיות אור א"ס אינו בגדר שיקרא שמו על ההשפעה וההתהוות כמו משפיע לההשפעה שלכן נאמר כי הוא צוה ונבראו. פ"י כי הוא עצמותו ומהותו יתברך צוה ונבראו שלא שייך עליו יתברך לומר שברא את העולמות. כי לשון ברא משמע שיש כח הפועל בנפעל דהיינו שכל המשפיע ממש נמשך ומלוּבש בההשפעה. אבל בא"ס ב"ה אינו כן שאינו נוגע אליו כלל והוא רק כאלו צוה ונבראו ממילא שאין להם ערך ויחוס אליו כלל. ועד"ז יובן מ"ש בזהר בראשית בתחלתו (דף א' ע"ב) בענין מי ברא אלה. עתיקא דקיימא לשאלה ברא אלה ומאן איהו מי כו' ועל דקיימא לשאלה כו' אקרי מי דהא לעילא לית תמן שאלה. פ"י קיימא לשאלה הוא כשכח הפועל מלוּבש בנפעל שאו שייך לחקור ולשאל מי הוא הפועל וזה אינו שייך אלא בשמותיו ית' שהוא בחי' ממכ"ע שעל זה נאמר ברא לשון נוכח אתה בראת וכן ואתה מחיה את כולם, והיינו לאחר שכבר נתלבש האור בכלים דאצילות הנה בהם ועל ידם מהווה ומחי' בי"ע כי הגם שהתהוות בי"ע שהם יש ודבר נפרד מאצ"י שהוא אלקות נק' בריאה יש מאין ולא בבחי' השתלשלות עילה ועלול (ע' באגה"ק ד"ה איהו וחיהו) מ"מ כלים דאצ"י נעשים נשמה לבי"ע ומתלבשים ממש בהן כנשמתא לגופא ונקראות בשם ממכ"ע (עיי' באגה"ק ע"פ וילבש צדקה) וע"ז נאמר בראשית ברא אלקים וזהו ממש ענין מי ברא אלה. כי אלקים היינו מי אלה. ולכן נק' בחי' זו עתיקא דקיימא לשאלה ומאן איהו מי. אבל לעילא דהיינו בחי' שלמעלה מהכלים דאצ"י שהוא בחי' טובב כולא עלמין אין שייך בחי' כח הפועל בנפעל אלא ע"ד והחכמה מאין תמצא. וכמו המוצא מציאה שאינו יודע מאין באה לו. ואין שייך בחינת שאלה ממי בא השפע. דהיינו מי ברא אלה שהרי בבחי' זו אין שייך כלל לומר ברא אלא ע"ד צוה ונבראו כו' כנ"ל שהוא למעלה